

Ένα σύντομο σημείωμα για το βίο του Αγίου Νεκταρίου και ερμηνευτική προσέγγιση σε λόγο του προς τους νέους

/ [Γνώμες](#)

•

Του Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Ο μέγιστος καί λαμπρός Ίεράρχης τῆς Ἐκκλησίας μας, ἅγιος Νεκτάριος, καταγόταν ἀπὸ τὴν Σηλυβρία τῆς Θράκης καί γεννήθηκε τὴν 1 Ὀκτωβρίου 1846 ἀπὸ εὐσεβεῖς γονεῖς.

Κατά κόσμον τό ὄνομά του ἦταν Ἀναστάσιος Κεφαλαῶς. Ἐμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στήν πατρίδα του καί συνέχισε στήν Κων/λη, συγχρόνως ἐργαζόμενος. Ἐζησε τήν παιδική του καί ἐφηβική ἡλικία μέ σωφροσύνη καί ἀγνότητα. 20 χρονῶν γίνεται δάσκαλος στό χωριό Λιθί τῆς νήσου Χίου καί ἀρχίζει τό ἔργο τῆς προσφορᾶς καί τῆς μαρτυρίας Χριστοῦ.

Ποθοῦσε τόν μοναχικό βίο, γι' αὐτό καί τό 1876 ἐκάρη μοναχός στή Νέα Μονή τῆς Χίου, ὅπου παρέμεινε 3 χρόνια. Τό 1877 χειροτονήθηκε διάκονος.

Ἀργότερα ἦλθε στήν Ἀθήνα γιά συνέχιση τῶν σπουδῶν του καί γράφεται τό 1982 στή Θεολογική Σχολή. Ὡς σπουδαστής διακρινόταν γιά τό ἦθος καί τήν ἐπίδοσή του.

Ὅταν πῆρε τό πτυχίο του, ἔφυγε γιά τήν Ἀλεξάνδρεια, ὅπου ὁ ἐκεῖ Πατριάρχης Σωφρόνιος τόν χειροτόνησε πρεσβύτερο στόν πατριαρχικό ναό τοῦ Ἀγ. Σάββα τό 1886. Καί τό 1889 χειροτονεῖται Μητροπολίτης Πενταπόλεως στόν Ἱ. Ναό Ἀγ. Νικολάου Καίρου καί ἐργάζεται στόν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου μέ θεῖο ζῆλο καί ἐξαιρετική αὐταπάρνηση.

Ἀπό διάφορες ὁμως συκοφαντίες καί ζηλοτυπίες τόν ἠνάγκασαν νά φύγει ἀπό τήν Ἀλεξάνδρεια καί νά ἔλθει στήν Ἀθήνα, πάμφτωχος, συκοφαντημένος καί ἀδικημένος, ὅπου καί διορίζεται, μετά ἀπό πολύ κόπο, ἱεροκήρυκας στήν Εὐβοία (1891) πρῶτα καί στήν Φωκίδα (1893) ἀργότερα.

Τό 1894 ἀναλαμβάνει τήν διεύθυνση τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς πού διακόνησε μέ τά σπάνια πνευματικά καί ψυχικά του χαρίσματα γιά 16 ὁλόκληρα χρόνια. Ὁ ἴδιος ἦταν ἓνα ὀλοζώντανο ὑπόδειγμα ἀγιότητος στούς σπουδαστές. Ἀλλά καί σ' ὅλο τό λεκανοπέδιο τῆς Ἀττικῆς ἡ δράση του ἦταν ὠφέλιμη καί οἰκοδομητική γιά τόν πιστό λαό. Τό 1898 ἐπισκέφθηκε τό Ἅγιον Ὄρος καί συνδέθηκε πνευματικά μέ τόν ἐκεῖ γέροντα Δανιήλ. Στήν Ἀθήνα εἶχε φιλία μέ τόν παπά – Νικόλα Πλανᾶ, τόν π. Ἱερώνυμο Σιμωνοπετρίτη καί μέ ἄλλους εὐλαβεῖς κληρικούς.

Ὅταν παραιτήθηκε (τό 1908) γιά λόγους ὑγείας ἀπό τήν θέση τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ριζαρείου, ἀπεσύρθη στήν Αἴγινα, στό μοναστήρι τῆς Ἀγ. Τριάδος, πού εἶχε ἰδρύσει τό 1904.

Στήν Αΐγινα διήλθε τά υπόλοιπα χρόνια τῆς ζωῆς του μέ αὐστηρά ἀσκητική ζωή, μέ ὁσιότητα βίου, μέ μεγάλη ταπείνωση καί πολλή προσευχή. Ἐκεῖ ἔγραψε καί τίς πιά πολλές μελέτες του. Θεωρεῖται ὁ πολυγραφότατος ἅγιος τῶν τελευταίων αἰώνων.

Σέ ἡλικία 74 ἐτῶν, παρέδωκε τό πνεῦμα στόν Κύριο, στίς 9 Νοεμβρίου 1920 στό Ἀρεταίειον Νοσοκομεῖον Ἀθηνῶν. (Σήμερα διατηρεῖται στόν δεύτερο ὄροφο τό δωμάτιο, ὅπου ἐκοιμήθη ὁ ἅγιος καί ἔγινε καί τό πρῶτο θαῦμα, ὡς προσκυνηματικός χῶρος).

Τό σκήνωμα μεταφέρθηκε στήν Αΐγινα καί τάφηκε στό προαύλιο τῆς μονῆς. Στίς 3 Σεπτ. τοῦ ἔτους 1953 ἔγινε μέ πολύ εὐλάβεια ἡ ἀνακομιδή τοῦ λειψάνου του ἀπ' ὅπου ἀνέβλυζε εὐωδία καί μύρο.

Ὅταν ζοῦσε ὁ Ἅγ. Νεκτάριος ἔκαμε πολλά θαύματα μέ τήν δύναμη τῆς προσευχῆς του. Ἀλλά κυρίως μετά τήν κοίμησή του ὅπως καί τά τελευταῖα χρόνια πολλά εἶναι τὰ θαύματα πού ἐνεργεῖ δι' αὐτοῦ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ σ' αὐτούς πού προστρέχουν κοντά του καί τόν ἐπικαλοῦνται μέ πίστη.

Ἡ συνείδηση τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ πολύ νωρίς τόν εἶχε ἀνακηρύξει ἅγιον καί ὅσιον. Ἐπίσημα δέ, ἡ ἀγιοκατάταξή του ἔγινε μέ «Πατριαρχικήν Πρᾶξιν», τό 1961 καί καθορίστηκε ἡ μνήμη του νά τελεῖται στίς 9 Νοεμβρίου, ἡμερομηνία τῆς ἐκδημίας του πρὸς τόν Κύριον. Τό δέ 1998 τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας μέ «Συνοδική Διαγνώμη» ἐξεζήτησε τήν συγγνώμη τοῦ Ἀγίου γιά τήν γνωστή δοκιμασία καί τόν παραπικρασμό του.

Εἶναι πλέον γνωστή ἡ συρροή ἀπό κάθε τόπο καί ἀπό τό ἐξωτερικό, τοῦ πιστοῦ λαοῦ, στό μοναστήρι του, καί στόν τάφο του γιά νά τόν προσκυνήσουν καί νά πάρουν τήν εὐχή του, ὅπως χαρακτηριστικά λέγεται.

Ἡμεῖς, ὁ ἐλάχιστος ἐν Ἐπισκόποις, εὐλαβούμεθα παιδιόθεν τά μέγιστα τόν Ἅγιον τῶν χρόνων μας, Ἐπίσκοπο Πενταπόλεως καί πνευματικό ἔφορο τῆς νήσου Αἰγίνης, Ἅγιο Νεκτάριο τόν θαυματουργόν, τόν ἔχουμε πατέρα καί προστάτην καί διηνεκῶς ἐπικαλούμεθα ταῖς πρεσβείαις του ἐπί πάντας διά τό ἔλεος καί τήν Χάριν τοῦ Σωτῆρος Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Στή συνέχεια παραθέτουμε μία ἐρμηνευτική προσέγγιση στό λόγο τοῦ Ἀγίου πρὸς τούς νέους: Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ὡς ἱεροκήρυξ στήν περιοχή τῆς Φθιώτιδος, ἐξεφώνησε ἕνα ὑπέροχο λόγο στό Γυμνάσιο τῆς Λαμίας στίς 8 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1893. Ὁ λόγος αὐτός, πού ἀργότερα ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος τόν ἐξέδωσε, ἀπευθύνεται στούς νέους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔχει ὅμως ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον καί

γιά τήν σημερινή νεότητα. Τό θέμα τῆς ὁμιλίας του ἦταν : “Ἡ κλῆσις τῶν ἐφήβων ἐν τῇ κοινωνίᾳ”.

Στόν πρόλογό του χρησιμοποιεῖ τέσσερα πολύ χαρακτηριστικά καί οὐσιώδη ρήματα: Λέγει στούς μαθητές ὅτι “.... θὰ ὑπομνήσω ὑμῖν, ὅσα ἤδη καλῶς ἐδιδάχθητε, προτρέψω δὲ ὑμᾶς εἰς τήν τῶν δεδιδαγμένων ἀκριβῶς τήρησιν, ἐνθαρρύνω ὑμᾶς πρὸς τοὺς πνευματικούς ἀγῶνας, καί ἐνισχύσω ὑμῶν τὸ φρόνημα πρὸς τήν τῆς ἀρετῆς ἐνάσκησιν”. Στὴ συνέχεια, αἰτιολογεῖ τόν λόγον γιὰ τόν ὁποῖο κάμνει τήν ὁμιλία του αὐτή. “Τὸ πρὸς ὑμᾶς τοῦτο καθῆκον μου ἐθεώρησα τοσοῦτῳ ἐπιβάλλον, καί κατεπεῖγον, ὅσῳ σπουδαία καί ἐπείγουσα τελεῖ ἡ ἐφηβική ἡλικία· καί σπουδαία μὲν διὰ τήν ἐπιλαχοῦσαν αὐτῇ μεγάλην ἀποστολήν, ἐπείγουσαν δέ, διὰ τὸ βραχυχρόνιον αὐτῆς, καθ’ ὃ δέον νὰ συντελεσθῶσι πολλά καί μεγάλα”.

Χαρακτηρίζει τήν ἐφηβική ἡλικία σάν τήν πιό σπουδαία ἀπ’ ὅλες τίς ἡλικίες “διότι οἷός τις κατ’ αὐτὴν ἀναδειχθῇ, τοιοῦτος καί τόν βίον διανύει”. Ἐπομένως, συνεχίζει ὁ ἅγιος ὁμιλητής, χρειάζεται ἓνας ἀγῶνας ἐπιμέλειας καὶ φροντίδας στὴν ἡλικία αὐτὴ μέ σκοπὸ ν’ ἀποκτήσει τήν ἀρετὴ, νὰ γεμίσει μέ θεάρεστα ἔργα. Καί δὲν περιφρονεῖ καθόλου τὸ νεαρόν τῆς ἡλικίας, ἀλλὰ τὸνναντίον τοὺς δημιουργεῖ τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης γιὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος. Τονίζει χαρακτηριστικά : “Ἴδου ὑμεῖς μετ’ ὀλίγον ἄνδρες τέλειοι, εἰς δὲ τὰς χεῖρας ὑμῶν τὸ ἔθνος παραδώσωσι πάντα τὰ κειμήλια, τὰς δυνάμεις, τόν στόλον, τόν στρατόν, τὰ ἀξιώματα, τήν παιδείαν, τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τήν προγονικὴν εὐκλειαν, τὸν πλοῦτον, τὴν δόξαν, τὴν εὐημερίαν τοῦ ἔθνους καὶ τὸ μεγαλεῖον του. Ἴδου μετ’ ὀλίγον, ἡ διοίκησις τοῦ κράτους, ἡ ἐξουσία, τὸ βῆμα, ἡ βουλή, τὰ δικαστήρια, ἡ Ἐκκλησία, οἱ ἱεροὶ ἄμβωνες καὶ πᾶσαι αἱ τῆς πολιτείας λειτουργίαι παραδίδονται εἰς χεῖρας σας”.

Ἄλλωστε τήν προτροπὴ του αὐτὴ γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῶν ἀρετῶν δὲν τὴν ἀφήνει μετέωρη. Θέλει νὰ βοηθήσει εἰλικρινὰ τοὺς ἀκροατές του στὸν δύσκολο αὐτὸ ἀγῶνα. Καί ἔρχεται στὸ πρακτικὸ μέρος τῆς ὁμιλίας του: “Δεῦτε ἐξετάσωμεν πῶς προαλειφόμενοι καί τι πράττοντες δύνανται στερεῇ τῷ βήματι βαίνοντες νὰ βαδίσωσιν ἀκλινῶς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, νὰ ἀγαπήσωμεν αὐτήν, καὶ νὰ στεφθῶσιν ἐπ’ αὐτῆς”.

Καί ὅπως ὅλοι οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἔτσι καὶ ὁ ἅγιος Νεκτάριος ἀρχίζει ἀπὸ τὴν αὐτογνωσία. Εἶναι τὸ πρῶτιστο χρέος. “Ἀνάγκη νὰ γνωρίσωμεν ἑαυτούς”. Μόνο μέ θεμέλιο τὴν αὐτογνωσία μπορεῖ κανεὶς καί τὴν ψυχικὴ του ὑγεία νὰ βρεῖ, ἀλλὰ καί νὰ ἀποκτήσει τίς ἀρετές, νὰ φθάσει στὴ θεογνωσία καί τὴν ἑτερογνωσία. Θεωρεῖ τὴν γνῶσι τοῦ ἑαυτοῦ σάν τὸν ἀληθινὸ ὁδηγὸ πρὸς τὴν ἀρετὴ. Καί ἐπεξηγεῖ: “Ὁ ἄνθρωπος γινώσκων ἑαυτόν γινώσκει ὅτι εἶναι ὄν λογικόν,

νοερόν καὶ αὐτεξούσιον, ἐπομένως ὅτι εἶναι ὄν θρησκευτικόν, κοινωνικόν, ἠθικόν, ἐλεύθερον, θείου νοῦ δεκτικόν, καὶ πνευματικῶς ἀθάνατον. Τό λογικόν, ἐπιβάλλει αὐτῷ, τὸ ὀρθῶς διανοεῖσθαι κρίνειν καὶ συλλογίζεσθαι. Τὸ αὐτεξούσιον, τὸ πράττειν καὶ ἐνεργεῖν κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πνεύματος, τό δέ νοερόν τό προνοεῖν περὶ τοῦ πνεύματος. Τὸ θρησκευτικόν, διδάσκει φοβεῖσθαι τὸν Θεόν, τὸ κοινωνικόν, τό ὑποστηρίζειν τὰς κοινωνίας, τὸ ἠθικόν, τό τηρεῖν τοὺς θείους καὶ ἀνθρωπίνους νόμους, τό ἐλεύθερον κρατεῖν ἑαυτὸν ἀδούλωτον τοῖς πάθεσι, τὸ θείου νοῦ δεκτικόν, τὴν ἐπιζήτησιν τοῦ θείου φωτός. Τό δέ πνευματικῶς ἀθάνατον, τὴν τήρησιν τοῦ πνεύματος ἐν ἀγνότητι καὶ καθαρότητι”.

Προχωρεῖ ἔπειτα, ὁ γλαφυρότατος Ἅγιος Νεκτάριος, στὸ κέντρο τῆς ὁμιλίας του. Παίρνει καὶ ἐξετάζει ἓνα – ἓνα τὰ βασικά καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὸν πλησίον καὶ πρὸς τὸν ἑαυτόν. Μὲ πολὺ βαθύτητα καὶ μεθοδικότητα ἀναπτύσσει τὸ θέμα τῆς θεοσέβειας ποὺ τὴν κατατάσσει στὴν πρώτη γραμμὴ γιὰ νὰ οἰκοδομηθεῖ ὁ ἐνάρετος βίος. Στὴν συνέχεια, ὁμιλεῖ γιὰ τὴν δικαιοσύνη, βάση γιὰ τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν πλησίον καὶ γιὰ τὴν μεγάλη ἀξία τῆς ἀλήθειας, τὴν ὁποῖα θεωρεῖ “τελειοποιὸν τῆς ἀρετῆς”. Τό τέταρτο βασικὸ τοῦ θέμα εἶναι ἡ ἐπιστήμη. Γράφει χαρακτηριστικὰ γι’ αὐτὴν ὁ λόγιος ἱεράρχης: “Ὡς ἡ ἀλήθεια τελειοῖ καὶ ἀναδεικνύει εἰκόνα Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον, οὕτω καὶ ἡ ἐπιστήμη ἀναδεικνύει αὐτόν τό ὑπέρτατον τῶν δημιουργημάτων διδάσκουσα αὐτόν τὰ τε θεῖα τὰ τε ἀνθρώπινα”. Καὶ θέτει ὁ ἴδιος ὁμῶς τὴν ἐρώτηση. “Ἄλλ’ ὁποῖα ἄρα γε ἐπιστήμη; ἡ θεολογία, ἡ φιλολογία, ἡ ἀστρονομία, ἡ φυσικὴ, ἡ νομικὴ, ἡ ἰατρικὴ; Πάντως οὐχί’ ἀλλ’ ἡ ἀληθὴς σοφία αὕτη εἶναι ἡ ἐπιστήμη τῶν ἐπιστημῶν ὡς περιέχουσα τό καθόλου”. Καὶ ἀμέσως παραθέτει τὸν ὀρισμὸ τοῦ Μ. Βασιλείου, ὅτι ἀληθὴς σοφία εἶναι «ἡ ἐπιστήμη τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ τῶν τούτοις αἰτίων». Ἔτσι, δίνοντας τὴν θεολογικὴ διάσταση στὴν ἔννοια καὶ στό γεγονὸς τῆς ἐπιστήμης, χωρὶς καμμιά ἀπολύτως περιφρόνηση “εἰς τὰς κατὰ μέρος ἐπιστήμας” ὅπως τὰς ὀνομάζει, προτρέπει τοὺς νέους στὴν ἀπόκτηση τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς. “Ταύτην τὴν ἐπιστήμην ὀφείλομεν νὰ ἀποκτήσωμεν καθ’ ὅτι αὕτη ἐπιστέφει τοὺς ἀγῶνας καὶ ἀνυψοῖ τὸν ἄνθρωπον”.

*

Κατ’ αὐτὸ τὸν τρόπο εὐγλωττα προσφέρει τὴν γραμμὴ πλεύσεως πού μέ μιά ωραία φράση τὴν χαρακτηρίζει ὡς “στάθμιση τοῦ βίου”. Τὸ ὑπόλοιπο τῆς ὁμιλίας του ἀφιερώνεται σὲ μιά ἐμπέδωση τῆς ἀνάγκης νὰ γνωρίσει ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτόν του, νὰ ἔλθει σὲ ἐπίγνωση τοῦ ὄντολογικοῦ του εἶναι, τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως. Ἀντιπαραβάλλει τὴν γνῶσι μὲ τὴν ἄγνοια, ἡ ὁποῖα μυρία συνεπάγεται τὰ ἁμαρτήματα. Καὶ μάλιστα, συνεχίζει, ἡ ἄγνοια τοῦ ἐσωτερικοῦ περιεχομένου τοῦ ἀνθρώπου “γεννᾷ τὴν οἴησιν, τὸν τύφον καὶ τὴν ἀλαζονείαν, ἐξ ὧν τό ἰδιόβουλون

γεννᾶται συμφέρον, ὅπερ ὑπεκκαῖον τά συμφυῇ καί σύντροφα πάθη, ἐκκρούει τούς λογισμούς, καὶ τὰς μὲν προνούσας κακίας σμικρύνει, ἢ καὶ ἀποκρύπτει, τὰς δὲ μὴ προνούσας ἀρετὰς πλάττει, ἐπιδεικνύει καὶ ἀπονέμει ἑαυτῇ· καὶ οὗτος εἶναι ὁ σκόπελος πρὸς ὃν προσαράσσει καὶ ναυαγεῖ. Τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι ἑαυτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων χαλεπώτατον". Γιά νά καταλήξει, ὁ σοφός καὶ ἔμπειρος ἀνθρωπογνώστης ἱεράρχης, στό συμπέρασμα "ὅθεν ἀναγκαῖον τό παράγγελμα "Γνῶθι σαυτόν" ὅπως εἶναι καὶ ὁ τίτλος κάποιου ἄλλου ἔργου του. Ἔτσι, ὁ διανοούμενος ἱεροκήρυκας βεβαιώνει ἀπόλυτα στήν τελευταία παράγραφο τῆς ὁμιλίας του ὅτι "αἱ ἐπιστῆμαι ἄνευ καλῆς ἀγωγῆς, ἄνευ τοῦ γνῶθι σαυτόν μᾶλλον ἔβλαψαν ἢ ὠφέλησαν". Καὶ διαπιστώνει: "Πόσοι ἐπιστήμονες καὶ σήμερον διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς, διὰ τὴν ἄγνοιαν ἑαυτῶν, διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, διδάσκουσι ψυχοφθόρους διδασκαλίας καὶ παντοίας πλάνης μεστὰς;".

Πράγματι, ὁ ἅγιος Νεκτᾶριος μέ τὴν πλατεία γνῶσι καὶ κατοχὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς πατερικῆς γραμματείας, μέ τὴν βαθειά καὶ ἀκλόνητη πίστη του στὸν Χριστὸ καὶ τὴν ἐμβάθυνση στὴ θεία διδασκαλία Του καταθέτει μερικές πολὺ ἐπιγραμματικές μαρτυρίες καὶ ἀλήθειες. Σ' αὐτὸ τὸν βοηθᾷ ἡ γλαφυρότητα τοῦ λόγου του, ἡ πεῖρα του καὶ ἡ ἐκλεπτυσμένη πνευματικότητά του. Ἔτσι, δίνει στοὺς νέους πού σπουδάζουν τό κριτήριο γιά νά μποροῦν νά διακρίνουν τὴν ἀληθινὴ ἀπὸ τὴν ψευδῇ γνῶσι καὶ μόρφωση. Τούς καθοδηγεῖ οὐσιαστικά καὶ ρεαλιστικά, σάν ἄριστος ψυχολόγος καὶ παιδαγωγός καὶ μπορεῖ καὶ συνιστᾷ στοὺς ἀκροατές του πατρικά καὶ ξεκάθαρα: "Ὅθεν, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, σοφίας τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης ἀνάγκη νά γίνετε ἐρασταὶ τῆς διδασκούσης ὑμᾶς περὶ τό ὑμῶν αὐτῶν, ὁποῖοί τινες ἐστέ, καὶ περὶ Θεοῦ οἷός ἐστιν τῆς γνωριζούσης ὑμῖν τά τε θεῖα τά τε ἀνθρώπινα, ὡς καθ' ἑαυτὰ ἔχουσι, καὶ ποδηγετούσης ἀσφαλῶς εἰς τρίβους εὐθείας, πρὸς τοὺς τρίβους τῆς εὐσεβείας, δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας· διότι ἄνευ τῆς κατ' ἀρετὴν εὐσέβειαν καὶ ἐπιστήμην ἀγωγῆς, ἀνέφικτος ὁ ὕψιστος τοῦ ἀνθρώπου προορισμός".

Μεγάλες ἀλήθειες ἀπὸ ἓνα μεγάλο ἄνδρα. Πολύτιμες συμβουλές ἀπὸ ἓνα πεπαιδευμένο ἱεράρχη. Τέτοιοι λόγοι, ἀποτελοῦν τὰ πνευματικὰ κεφάλαια πού κληρονόμησαν οἱ νεοέλληνες. Καὶ σέ τέτοια μνημειακά κείμενα θά ἄξιζε καὶ πάλιν νά ἀναβαπτιστεῖ ἡ νεότητα. Ἡ σημερινή νεότητα πού νοιώθει τὴν ὑποβάθμιση τοῦ πολιτισμοῦ μας καὶ πού τὴν θωπεύει καὶ τὴν τρέφει ἡ καταναλωτικὴ κοινωνία. Τότε μπορεῖ νά ἀφυπνιστεῖ ἡ ναρκωμένη συνείδηση καὶ νά φωτιστεῖ γιά νά οἰκοδομήσει μιά νέα ζωὴ. Μιά ζωὴ, γνήσια καὶ ἀληθινὴ, ὅπως τὴν περιμένει πάντοτε, ὁ τῆς «τεθλιμμένης ὁδοῦ», τῆς ἀνεξικακίας καὶ τῆς καλωσύνης, ἅγιός μας Νεκτᾶριος.

